

א) לקמן פ' טו: נח: ק"ב, ב) לקמן פ' טו: א) שם ויחזיק קנה. לקמן פ' טו: ד) לקמן פ' טו: ה) ויבנים כנן. ו) ש"ס פ' טו: ע"ד ע"ד. ושמעל לא מיעבד לת. ושמעל לא מיעבד וי"ו.

תורה אור השלם

ו. ויהי כפי חוקא ואשם והדיש את הגזלה אשר גזל או את העשק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד אתו או את האבדה אשר מקא: ויקרא ה' כג

הגהות הב"ח

א) ת"פ ד"ה הס כ"ו ודשא הוא כ"ו כ"ל: ב) כ"א"ד הנרבעת כ"ו דאתנן כ"ו כ"ל: ג) שם ודשא בעלמא הוא לדחיה כ"ל: ד) ד"ה ה' כ"ו. ואלו ראשו ונבנו כ"ל: ה) ד"ה מנא כ"ו דלמר בלא מנא כ"ו. ויש דבירושלמי נפקא לן יאוש משאר תלמידי מנא: ו) ד"ה כיון כי יאנו כהפקר גמור כ"ל:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ע"ד שצבעו וכו' כי שחפצו ובה בו. ע"ן מוס' ב"מ דף ק' ע"א ד"ה והא כהא:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

א) גמ' וכו' הכתובים גם לז"ה קש"א. הא דלא קאמר דלמא לאתנן אכרה תורה ואפי' בל על אמו כדלקמן דף ע"ב מתוך בשו"ת מהר"ם בר כהן הקדמים פ"ס מ' דף ו' ע"א ללא לא ליטעין דנפקא לן מניש' תועבה תועבה מעריות ע"ל וע"ן לקמן דף ע"ב מוס' ד"ה אתנן וכו' וגם ב"מ דף ק' ע"א מוס' ד"ה אתנן:

מוסף רש"י

הגזל עציים כ"י משלם כשעת הגזילה. למי ע"ס ולמר ואין חיוב להחזיר לו כלום דקני בעיניו (לקמן צ"ג ובע"ז תמורה ג'). לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו. ויחזיק זה, פטור. דקנייה בעיניו, דהוה ליה כמקח מנתנו כהוה לו שאנן (וחזיק קנה) ודמים נמי לא משלם ללא גזל ממי הוא, ללא משלם ליהיה (לקמן צ"ג).

מרוכה פרק שביעי בבא קמא

בא א מיי פ"ד מהל' אטריז מנת הלכה יד תמן לאין שמו: ב) ב מיי פ"א מהל' גניבה הלכה ב' ופ"ב מהל' גזילה הלכה א סמג עשין ע"א טו"ע ח"מ ס' סגן סע"ף א ופ"י שם סע"ף א ופ"י ה' ס' ס' ס' ס' ס' ד' ופ"י שם סע"ף א: ג' א מיי פ"א מהל' גניבה הלכה ב' ופ"ב מהל' גזילה הלכה א ופ"י שם טו"ע ח"מ ס' סגן סע"ף א ופ"י ס' ס' ס' ס' ופ"י גמור ופ"י יוש ס' סגן:

רבינו הגנאל

הם ולא ולדותיהן. ואקשינן ולבית הלל הא כתיב גם לרבות, ועלתה בקישיא. גזרין, שם חכם. דמאוספק, מקום פלוני. הא מנתינת דמוחב ד' חנינה מינה דקתני משלם טלמי כפל ושלומי אב"ה ועגל, לימא תיהו יתיבוא לרב דאמי קרן ע"ן שגב תשלומי ארבע' וחמשי כשעת העמדה בדין. ופרקי רבה טלמי כשל מיעיקרא דמיים כשל מעכשיו. פ"ד' אמ' רב' אפילו רב מודה בגובב טלה ונעשה איל דכי טלה ונעשה כשל מעיקרא כשל מעיקרא כי קאמי רב בשור או איל ונשתנה בדמים כגון שוחטין ופחת בדמים. ועלה אמ' רב קרן ע"ן שגב דקימא לן כל הגזילין משלמין כשעת הגזלה אבל תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' כשעת העמדה בדין, דההיא שעתא קא מתיחב בהו. כהב רבנא האני גאון וצ"ל פ"ק רבה טלמי כשל מעיקרא דמיים כשל מעכשיו כיון דבעי לשלומי קרן וכפל כד משלם קרן כדוהא שריא ד' והשאה שריא זוזא. והוה איכא ברבנן כי רב אישי דגרסי הכי אמ' רבה טלמי כשנבנו, כד הרי"ם כשני עכשיו. אמר רבה שינוי קונה, חתיבה ותנינה. כתיבה, והשיב את הגזילה אשר גזל אם היא ענין שגזל הוה בעיניה ואם לאו דמים בעי לשלומי. חנינה, הגזל עציים ועשין כלים, משלם כשעת הגזילה. אלמא שינוי קונה. יאוש, אמר רבנן וניקני מיתון לא ידענא אי דבאיסורא מידי דהוה אמרנא אבידה אחר ... הגזל אמ' נתייש ממה קנאה הגזל, או דילמא לא דמי ביה לאבדיה דמי ביה לאבדיה אתאי לדיהן אבל גזילה דבאיסורא אתאי לדיה רבנן אקילו עליה משום תקנת השבים ואמרי ה... רב יוסף אמ' יאוש כדי לא קאני כגון גזילה וכיוצא בה ופ"א פ"א מדרבנן. וקימא לן בהא כרב יוסף.

הם ולא ולדותיהם. משמע הכא דטפי מסתבר לאסור חטין ועשאן סולת יומר מולדותיהם ותימה דפ"י כל הגלמים (ע"ד פ"ד נ"ז. וס' ד"ה כהא) משמע איכא גבי ים שינוי לנעבד או לא דבעי למימר דמשמתוהו לחטין קמתן מותר למנחות וא"ע דלמרינן צעיצרו ולצטקו נרבעו דברי הכל

HebrewBooks.org © Moznain Publishers. No commercial use allowed.

הם ולא ולדותיהם הוא דאתא ובית הלל תרתי שמועית מינה הם ולא שינויהם הם ולא ולדותיהם א' ובית הלל הכתיב גם גם לבית הלל קשיא עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר שינוי קונה ומ"ם אין שינוי קונה אבל לענין שלומי כ"ע כדמעיקרא משלם דקתני משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כעין שגב לימא תיהו יתיבוא דרב דאמר רב קרן ע"ן שגב משלם תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' כשעת העמדה בדין אמר רבא טלמי כדמעיקרא דמים כשל עכשיו אמר רבה שינוי קונה כתיבא ותנינא כתיבא והשיב את הגזלה אשר גזל מה ת"ל אשר גזל אם כעין שגזל יחזיר ואם לאו דמים בעלמא בעי שלומי תנינא הגזל עציים ועשאן כלים צמור ועשאן בגדים משלם כשעת הגזילה א"נ לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור אלמא שינוי קונה יאוש אמר רבנן דניקני מיהו לא ידעין אי דאורייתא אי דרבנן אי דאורייתא מידי דהוה אמוצא אבידה מוצא אבידה לאו כיון דמייאש מרה מינה מקמי דתיני לידיה קני ליה האי גמ' כיון דמייאש מרה קני ליה אלמא קני או דלמא לא דמיא לאבדיה אבידה הוא דכי אתאי לידיה בהתירא אתאי לידיה אבל האי כיון דבאיסורא אתאי לידיה מדרבנן הוא דאמור רבנן ניקני מופני תקנת השבים ורב יוסף אמר יאוש אינו קונה ואפילו מדרבנן: איתביה רב יוסף לרבה ג' גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר

ואע"פ שעל שעת טביחה בל ד' וה' מ"מ כמו כן שעת גניבה גרמה לו שאם אין גניבה אין טביחה ומכירה אבל דמים שכל עיקרם תלוים בשומת צ"ד וגם אין נזכרין בפסוק כצדק הוא דמוקמינן צדק אחרים לקרן דוקא ענין שגב ולא ד' וה' אלא כשעת העמדה בדין שצ"ד שמין אותה בצותה שעה ור"ת מפרש דאין חילוק בין טלמי ליוקרא חולל וה"פ טלמי שדבר בהן גברייתא דהיינו טלה ועשה איל שנשתנו למעליהם כדמעיקרא וה"ה צוקרא חולל דמעיקרא שזין זוחל ולצטקו ארבעה דהיינו כדמעיקרא להחמיר על ד' וה' לא אמר רב דמים פ"י דמים דאורייתא צדק רב כגון דמעיקרא שזים ארבעה ולצטקו שזים זוחל דנשתנו לגריעותא כההיא קאמר רב כשל עכשיו וה"ה בטלמי כגון שמינה והכתיבה דהי כשל עכשיו והא דלמר לעיל שמינה והכתיבה שזים: לא הספיק ליתנו עד שצבעו פטור. אפי' כשגזל שיעור חמשה רחילות יחד שחל עליו חיוב ראשית הגז פטור כשצבעו כדאשכחן ברש הגזל קמא (לקמן דף נ"ז. וס' ג) פ"ה דמנאות בקמה וכשנשתנית למ"ד שינוי קונה פטור וא"ת הא דמייאש התם גזל ראשון (ו) וכצעו פטור מתי אריא ראשון ראשון אפי' הכל יחד נמי וי"ל דהתם אפי' צבע מוקלת והינה מוקלת פטור אפי' מה שלא צבע שלא חל עליו חיוב ראשית הגז כיון שאין מנטרף אבל כהא שגזל כשעור תחילה ונתייחד לכהן דוקא צבעו כולו פטור אבל הניח מוקלת מה שהניח חיוב אע"פ שאין צו שיעור שכבר נתייב:

עד שצבעו. אין לפרש שצבע חלקו של כהן מה שהפריש לו מן הגזיה דלא שייכא ציה הפרשה כמו גבי תרומה דהפרשה שייכא ציה א) אצלן הפרשת ראשית הגז אין כלום מה שמפריש לזד אחד וכליו לא הפרישו: מוצא אבידה לאו כיון דאייאש מרה מינה בו. אורי' דנפקא לן דיאוש קונה בצבידה מהא דלמר בלאו מנאות (ב"מ דף ק' ע"א) מה שמלה מיוחדת שיש לה סימנין ויש לה תובעים פ"י ע"י שיש לה סימנין יש לה תובעים שאין הבעלים מתייחסין כיון שיש בהם סימן ולא כמו שפ"ה שם שיש לה תובעין שאינה של הפקר דשמלה דבר הנעשה בידי אדם הוא דהא ל"ל קרא להכי פשיטא דשל הפקר פטור דלמי ישיב וקשה לר"ת למ"ד סימנין לאו דאורייתא א"כ בין בדבר שיש בו סימן בין בדבר שאין בו סימן אין מחזיר לבעלים מן התורה אלא ע"י עדים ואי מתייאש מדבר שאין בו סימן כך מתייאש מדבר שיש בו סימן דזה חוה אין מחזיר לבעלים אלא ע"י עדים וא"כ לא יחזיר אבידה לעולם ומיך דאע"ג דסימנין לאו דאורייתא ואין מחזיר כ"א בעדים מ"מ אין מתייאש מדבר שיש בו סימן ששאל לזני אדם ראיתם טלית שלי שאבדתי שהיה בו כך וכך סימנין אבל כשאין בה סימנין מתייאש שאין יודע מה לשאול ואין סבור למנא' עדים לעולם וא"ת א"כ מה דוחק לשנויי התם למ"ד סימנין לאו דאורייתא סימנין כדי נכסא הא איכא למימר דלא נקט סימן אלא לומר דע"י כך יש לה תובעין וי"ל דאי לאו דסימנין דאורייתא לא היה לו כלל להזכירם ולא היה ליה למימר טפי אלא מה שמלה מיוחדת שיש לה תובעים וממילא ידעין דמשום סימנין שהיא הבא נמי כיון דמייאש בו. אע"פ שאין יאוש מועיל בצבידה בתר דלמי לדיה כדקאמר לאו כיון דמייאש מרה מינה מקמי דלמי לדיה קני ליה וכדלמר בלאו מנאות (ב"מ דף ק' ע"א) צדיקא מ"מ צעי למינף שפיר דיאוש קני בגזל בתר דלמי לדיה דמנאות נמי נהי שלא היה קונה לענין זה שלא ינטרף להשיב ולהפטר לגמרי הואיל וכבר נתייב בהשגה מ"מ היה קונה לענין זה שלא יחזיר:

בין דבאיסורא אתי לדיה. מכאן משמע שיאוש א) אין כהפקר גמור דא"כ אפי' בתר דאתא לדיה דבאיסורא יוכל לקנות מן ההפקר והא דלמר כהשולח (גיטין דף ע"ט:) א) נתייאשתי מפלוני עזדי ללא צעי גט שחרור אי אמרי' הנפקיר עזדו יאל' למירות ואין צריך גט שחרור לא משום דכי מתייאש הרי הוא מפקירו דאי יאוש הוה הפקר א"כ אפי' אתא לדיה דבאיסורא כיון שמתקיר זכה בהן אלא התם היינו טעמא דכי היכי דבהפקר אין צריך גט שחרור לפי שאין רשות לרבו עליו הי"י כשנתייאש אין לרבו רשות עליו: אילימא

עד כאן לא פליגי. ר' אילעא ור' חנינא: אבל לענין שלומי. כגון כפל ל' אילעא ור' ור' ל' חנינא א"י צוקרא חולל בלא שינוי דכילי עלמא כדמעיקרא משלם דקמי ענין שגב: לימא סיהוי יוצא דרב. דלמר לעיל [פ"ה] כשעת העמדה בדין כשהחלה וכ"ע כשהקרה דהתם אפי' קרן מחייב ליה רב כי השתא דהא כרעה ס"ל דלמר [שם] תצרה או שתייה משלם ד': טלמי כדמעיקרא. כלומר בל לשלם טלמי כדמעיקרא סגי דטלה גנב וטלה משלם: שינוי קונה. היכא דשני לכו צדיים פשיטא ליה דמדאורייתא ודאי קנה וכי מהדר לא צעי לזהרדיניהו צעיניהו אלא דמים משלם כגון נמר ועשאו צדיים דהא כתיבא צדיא וענינא כ"ו אבל יאוש מספקא ליה הא דלמור רבנן קני אי דאורייתא אי דרבנן: לא הספיק ליתנו לו. לראשית הגז לכהן: עד שצבעו פטור. מראשית הגז דקנייה צעינו ואפילו דמים לא משלם דאין כהן יכול להזמינו בדין דיכול לומר לאחר אתנו אלא קודם שצבעו * מי שחטפו זכה בו: יאוש. שנתיאשו הבעלים אמור רבנן דנקני ודיו אס' משלם דמיו: מוצא אבידה לאו כיון דמייאש ליה מרה מקמי דתיני לדיה קני לה. אס' נתייאשו בעלים קודם שמוצא זה קנה דתיני בלאו מנאות (ב"מ דף ק' ע"א) מנין לאצידה ששטפה נהר הואיל ונתייאשו הבעלים שהיא מותרת ת"ל אס' תאבד ממנו שאבדה ממנו ומנאיה לשאר בני אדם יתה זו אלמא קני והכא בגזילה דלמי לדיה מקמי יאוש והדר אייאוש סגי ליה בדמים: משום סקנת השבים. שלא יהא צריך לחזר ולטרוח אחר הגזילה עממה: אינו קונה. והיא עממה יתשלם: אומר

ואע"פ שעל שעת טביחה בל ד' וה' מ"מ כמו כן שעת גניבה גרמה לו שאם אין גניבה אין טביחה ומכירה אבל דמים שכל עיקרם תלוים בשומת צ"ד וגם אין נזכרין בפסוק כצדק הוא דמוקמינן צדק אחרים לקרן דוקא ענין שגב ולא ד' וה' אלא כשעת העמדה בדין שצ"ד שמין אותה בצותה שעה ור"ת מפרש דאין חילוק בין טלמי ליוקרא חולל וה"פ טלמי שדבר בהן גברייתא דהיינו טלה ועשה איל שנשתנו למעליהם כדמעיקרא וה"ה צוקרא חולל דמעיקרא שזין זוחל ולצטקו ארבעה דהיינו כדמעיקרא להחמיר על ד' וה' לא אמר רב דמים פ"י דמים דאורייתא צדק רב כגון דמעיקרא שזים ארבעה ולצטקו שזים זוחל דנשתנו לגריעותא כההיא קאמר רב כשל עכשיו וה"ה בטלמי כגון שמינה והכתיבה דהי כשל עכשיו והא דלמר לעיל שמינה והכתיבה שזים: לא הספיק ליתנו עד שצבעו פטור. אפי' כשגזל שיעור חמשה רחילות יחד שחל עליו חיוב ראשית הגז פטור כשצבעו כדאשכחן ברש הגזל קמא (לקמן דף נ"ז. וס' ג) פ"ה דמנאות בקמה וכשנשתנית למ"ד שינוי קונה פטור וא"ת הא דמייאש התם גזל ראשון (ו) וכצעו פטור מתי אריא ראשון ראשון אפי' הכל יחד נמי וי"ל דהתם אפי' צבע מוקלת והינה מוקלת פטור אפי' מה שלא צבע שלא חל עליו חיוב ראשית הגז כיון שאין מנטרף אבל כהא שגזל כשעור תחילה ונתייחד לכהן דוקא צבעו כולו פטור אבל הניח מוקלת מה שהניח חיוב אע"פ שאין צו שיעור שכבר נתייב:

בין דבאיסורא אתי לדיה. מכאן משמע שיאוש א) אין כהפקר גמור דא"כ אפי' בתר דאתא לדיה דבאיסורא יוכל לקנות מן ההפקר והא דלמר כהשולח (גיטין דף ע"ט:) א) נתייאשתי מפלוני עזדי ללא צעי גט שחרור אי אמרי' הנפקיר עזדו יאל' למירות ואין צריך גט שחרור לא משום דכי מתייאש הרי הוא מפקירו דאי יאוש הוה הפקר א"כ אפי' אתא לדיה דבאיסורא כיון שמתקיר זכה בהן אלא התם היינו טעמא דכי היכי דבהפקר אין צריך גט שחרור לפי שאין רשות לרבו עליו הי"י כשנתייאש אין לרבו רשות עליו: אילימא